օրիորդը չը կամենալով լսոփ խաղին մասնակցել, բերել է տալիս մի ֆայտօն և կամենում է տուն գնալ։ Բայց կառապանը փոխանակ նրան տուն տանելու, տանում է վերա ասված թաղը։ Այդտեղ մի գինետունից դուրս են գալիս մի քանի դիմակաւորված պարոններ, ընկնում են ֆայտօնի վրա, յափշտակում են խեղճ օրիորդին և բռնաբարում են նրան։ Մի քանի ժամից յետոյ ուշաթափված օրիորդին ոստիկանները բերում են իր հօր տունը։

—

ՀԻՆ-ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԻՑ մեզ գրում են որ այս րօպէիս տիֆը նշանաւոր կոտորածներ է անում այդ քաղաքում և նրա գաւառում։ Նոյն իսկ քաղաքում օրը երկու, երեք մարդ անպատճառ մեռնում են։ Դրա վրա ուշադրութիւն դարձնող չը կայ։ Քաղաքային երկու բժիշկները անհոգ են։ Այդ բաւական չէ. Թղթակիցը ասում է որ յայտնվել է նոյնպէս մի նոր, տարօրինակ հիւանդութիւն. ողջ առողջ մարդը յանկարծ դեղնում վայր է ընկնում, փետանում և կապտում է։ Տենդը և բկացաւը արդէն սովորական հիւանդութիւններն են Հին-Նախիջևանում։

—

Յայտնի է որ ամբողջ Եւրոպայում և Ամերիկայում բժշկական գիտութիւնը դեռ չէ գտել մի հնար, մի դեղ կատաղած շան կծելուց մարդիկներին բժշկելու։ Կատաղած շանից կծածը անբուժելի է համարվում և արդէն ինքն իրան դատապարտված է մահվան։ Բայց մենք վաղուց լսած էինք, որ մեր տեղական ժողովրդի, հայերի և վրացիների մէջ կան ժողովրդական բժշկական դեղեր այդ սարսափելի հիւանդութեան դէմ։ Այս օրերս մեր բարեկամ պ. Ա. Ամիրխանեանց, գործով գնացած լինելով Գօրի, ծանօթանում է մի վրացի կալուածատիրոջ, պ. Շալիկօվի և նրա ընտանիքի հետ։ Յայտնվում է որ այդ ընտանիքում մի դեղ կայ կատաղած շան կծելուց։ Այդ դեղը ամենահասարակն է։ Պէտք է վեր առնել կանաչ, Թափանցիկ շիշի ապակի, փոշի դարձնել նրան սանդի մէջ մանր ծեծելով նրան, յետոյ դարձեալ մաղել այդ փոշին շատ բարակ շորով (օրինակ կիսեա) որ բոլորովին բարակ ալիւր դառնայ և տալ հիւանդին երկու, երեք օր շարունակ, օրը չորս անգամ, իւրաքանչիւր անգամ 6 թէ 7 գրամ այդ փոշիից։ Մեր բժշկների ուշադրութիւնն ենք դարձնում այդ միջոցի վրա։

—

Ստացանք «ժուրնալ դ'Օրիան» լրագրի համար պ. Յ. Տէր-Գրիգորեանից 4 րուբլ։ Առաջվայ փողերի հետ կանի 62 րուբլ։

—

Ստացանք մի գրքոյկ հայերէն լեզուով որ նորերումս հրատարակվեցաւ Թիֆլիսում, Մ. Ռօտինեանցի և ընկ. տպարանում։ Գրքի վերնագիրն է «Հայաստանի սովը և Էջմիածինը»։ Հեղինակութիւն Արմենակ Սիւնիի։ Գրքոյկի սկզբում մի պատկեր էլ կայ։ Գինը 30 կոպէկ է։

—

Ս. Պետերբուրգի լրագիրները հաղորդում են, որ Ս. Պետերբուրգի նախկին քաղաքապետ գեներալ Բարանօվ, նշանակված է այժմ Արխանգէլեան նահանգի նահանգապետ։

—

Ներկայ ամբողջ ամառը Թիֆլիսում մինչև յուլիս ամիսը հով էր, մինչև անգամ ցուրտ էր և շատ անձրևային էր։ Իսկ բուն ամառնային շոգերը սկսվեցան միայն օգոստոս ամսից և մինչև այժմ շարունակվում են, չը նայելով որ նորերումս մեծ անձրև էր եկել։

—

«Кавказъ» լրագիրը հաղորդում է որ շուտով գլխաւորութիւն կայ մտցնել Կօջօր ասված տեղում քաղաքային ինքնավարութիւն։ Այդ ամարանոցում տներ կամ կալուածներ ունեցողները կընտրեն իրանց միջից 10 ձայնաւոր, որոնք կընտրեն քաղաքագլուխ։ Որովհետև Կօջօր, քանի գնում է, աւելի նշանակութիւն է ստանում Թիֆլիսցիների համար, այդ պատճառով ցանկալի է որ այդ ամարանոցի տեղը կառավարվի իր սեփական դումայի միջոցով և այդպիսով ինքն հոգայ իր հասարակական և տնտեսական ամենաանհրաժեշտ պէտքերի մասին։

—

Լրագիրները հաղորդում են, որ հոկտեմբեր ամսին կը գումարվի Ս. Պետերբուրգում 20 անձերից բաղկացած մի յանձնաժողով, որոնք կանչված կը լինեն, որպէս էկսպերտներ զանազան նահանգներից, Ռուսաստանի մէջ հարբեցութեան ախտը նուազեցնելու խնդիրը քննելու համար։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅՈՑ ԽՆԴԻՐ

—

„Journal d'Orient“ լրագրի № 34 մէջ տպվեցաւ մի ընդարձակ յօդուած, Հայոց խնդրի վրա, որի հետ մենք, ահա, ծանօթացնում ենք ընթերցողին։

Եւրոպայի պետութիւնները, ցանկանալով հաստատել արևելքում մի յայտնի կարգ, որ կարողանար հաստատ ապահովութեան գրաւական ներկայացնել, ինչպէս և Բալկանեան թերակղզու վրա, իրանց հայեացքը դարձրին փոքր-Ասիայի այն մասի վրա, որ հայոց ցեղի օրօրոց է։ Ինքն Բ. Դուռը գըլխաց անհրաժեշտութիւնը չը թողնել այդ աշխատասէր, արդիւնաբերող և խելացի ազգութիւնը այն թշուառ դրութեան մէջ, որի մէջ նա գտնվում էր, հեռացած լինելով Եւրոպայից և նրա ներկայացուցիչներից։ Աւելորդ է այստեղ խօսել Հայոց ազգութեան այն մասի վիճակի վրա, որ չէ թողել իր հայրենիքը, աւելորդ է նոյնպէս համեմատել նրա դրութիւնը այն մի միլիօն Հայերի հետ, որոնք բնակվում են Անդրկովկասում։ Բաւական է որ Բ. Դուռը համաձայնվեց Սան-Ստէֆանօի դաշնագիրը ստորագրել, որ պահանջում էր Հայերով բնակված երկրի վարչութեան բարեփոխումը, բաւական է որ նա ճանաչեց պարտաւորութիւնը պաշտպանել Հայերին քիւրդերի դէմ,—դրանով նա արդէն հաստատեց և խոստովանվեց որ Հայերը տանջվում են այն անմխիթար դրութեան մէջ, հարստահարված լինելով քիւրդ վայրենի ցեղերից։

Հայերը չեն պահանջում առանձին գոյութիւն, կամ քաղաքական անկախութիւն, նրանք խնդրում են միայն հասարակական ազատութիւն, իրանց գոյութիւնը, իրանց կայքը, իրանց կանանց և աղջիկների պատիւը ապահովող հիմնարկութիւններ, վերջապէս խնդրում են ապրելու իրաւունքը։ Եթէ 1840 թւին Թիւրքիայից Հայերին տուած իրաւունքները ճշմարիտ գործ դըրված լինէին, այդ աշխատասէր ազգը վաղուց է կը ծաղկեցնէր իր երկիրը և կը բազմանար։ Թող մեզ վկայ լինի որ Երևանեան նահանգում երեսուն տարվայ ընթացքում Հայերի թիւը կրկնապատկվեց։

Հայոց ազգութիւնը երախտագէտ է դէպի սուլթանը և նրա նախորդները, նրանց բարի ցանկութիւնների համար։ Բայց եթէ այդ բարի ցանկութիւնները ապարդիւն եղան, եթէ հրատարակված բարենորոգումները չը գործադրվեցան,—այդ այն պատճառով է, որ նրանց գործադրելը յանձնվեցաւ մի տեսակ պաշտօնեաների, որոնք կամ չէին հասկանում նրանց նշանակութիւնը, կամ չէին տեսնում նրանց անհրաժեշտութիւնը, կամ վերջապէս ընդդէմ էին այդ բարենորոգումների իրագործմանը կրօնական համոզմունքից և անձնական հաշւից թելադրված։ Այդ պատճառով ինչ բնաւորութիւն և ունենան այն րէֆօրմները, որ պետութիւնները պարտաւորութիւն կը համարեն տալ այդ խելացի ցեղին, որ բնական միջնորդ պէտք է դառնայ արևելքի և արևմուտքի մէջ,—նախ և առաջ հը պէտք է մոռանալ որ բոլոր րէֆօրմները ապարդիւն կը լինեն, եթէ զգուշութեամբ չընտրվեն այն պաշտօնեաները, որոնք կանչված կը լինեն նրանց իրագործելու։ Սկզբնական պայման ամեն աջողութեան նոր հիմնարկութիւնների համար, դա մի գլխաւոր նահանգապետի նշանակութիւնն է այնպիսի շրջանից, որ բոլորովին ոչինչ կապ չունենար հին պաշտօնեաների հետ, այսինքն քրիստոնեաների շրջանից, և որովհետև խնդիրը Հայաստանին է վերաբերում, որին պէտք է նշանակել մի Հայ ընդհանուր նահանգապետ։ Ինչ ազգութեան ու բարոյական գաղափարների և պատկանի այդ բարձր պաշտօնեան, իզուր կը լինէր սպասել որ նա եռանդով և լուրջ կերպով իրան նուիրէր ծանր գործին, եթէ ամեն օր զգար կարելիութիւն զրկված լինել իր պաշտօնից։ Սուլթանը, իր գահական առաջին ճառի մէջ յայտնեց որ կայսրութեան գլխաւոր չարիքներից մինն այն է, որ պաշտօնեաները շատ հեշտութեամբ արձակվում են իրանց տեղերից։ Ուրեմն իր հպատակների շահը աչքի առնելով, նա կարող էր իր հայոց նահանգներին տալ մի նահանգապետ որ ապահոված կը լինէր, թէ կը պահպանի իր պաշտօնը վեց կամ եօթ տարվայ ժամանակամիջոցում։ Ընդհանուր նահանգապետի ընտրութիւնը լինելով բոլոր րէֆօրմների առաջին պայմանը, պետութիւնները Սան-Ստեֆանօի դաշնագրի 16-որդ յօդուածի զօրութեամբ, որ վաւերացվեցաւ Բերլինի դաշնագրի 61-որդ յօդուածով, կարող էին, առանց սուլթանի

Ասէ կը հետևի թէ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի լեզուն 19-դ դարու հայերուն համար նոյն կարևորութիւնը ունի՝ ինչ որ Կիկերոնի լատիներէնը իտալացւոց համար, Ուլֆիլասի գօթերէնը գերմանացւոց համար, և թէ նոյնչափ անմտութիւն կը լինի գրաբառ լրագիր մը տալ հայ գիւղացիի մը ձեռքը, որքան երբ ուզուի իտալացիի մը լատիներէն լրագիր կարդացնել *).

«Արդ՝ եթէ հին լեզուին վերակենդանութեան ճամբան փակեալ է, ինչ կերպով կրնան ուրեմն հայերը ընդհանուր լեզուի մը տէր լինել, որ թէ գրականութեան և թէ կենաց սովորական պիտոյից ծառայելու յարմարութիւն ունենայ։ Ասոր պատասխանեմ.

Նոյն եղանակով, որով իտալացիք և գերմանացիք։

Այս ազգաց սկզբնական լեզուները Թօսքանայի և Սաքսոնիայի ժողովրդական բարբառներըն (դիալեկտ) են, որոնք յընթացս դարուց միայն մէկ տոհմի մը բարբառ է, ամեն առհմերուն, բոլոր ժողովրդեան լեզուներն եղան, քանզի այս երկու նահանգները դաստիարակութեան և քաղաքակրթութեան մէջ ամեն ուրիշները գերազանցելով՝ նոցա վրայ տիրողական ազդեցութիւն մը բանեցուցին։

Արդ՝ այս սկզբունքը հայերուն լեզուին մասնաւորելով՝ հետևեալ արդիւնքը կը ստանամք։

1. Կղզիացեալ ժողովրդական բարբառները չեն կրնար փոխակերպիլ ի գրական լեզու, որ ամբողջին շահուն համար ալ բաղձալի բան մը չէ։

2. Եթէ հայ ժողովրդին տուեալ է լաւագոյն պայմանաց ներքև զարգանալ, այն երկրին լեզուն, ուր կը գտնուի ազգին մտաւորական կեդրոնը, պիտի լինի ազգային յարաբերութեանց և բոլոր ազգին կրթեալ մասին լեզուն, առանց սակայն բնաջինջ ընելու ժողովրդական բարբառները, որոնք, ինչպէս յայտնի է, նաև բարձր գերմաներէնին (Hochdeutsch) և իտալերէնին ընդ հուպ ծաղկափթիթ կը շարունակեն իրենց կեանքը։

Արդ այժմ հայոց մտաւորային կենաց ամենէն նշանաւոր կեդրոնը Կ. Պոլիսն է, կեդրոն, որ կարելի է փոխադրել այլուր։

Մենք ներկայ պարագայից մէջ Պոլսոյ կրթեալ հայոց խօսած և գրած լեզուն կը նկատենք իբրև միակ տիրող լեզու, իբր ազգային լեզու ապագային։ Ուստի սոյն պօլսեցւոց աշխատութիւններէն և իրենց աշխատութեանց մտաւորական արժէքէն միայն կախեալ է լեզուին ճակատագիրը. Պոլսոյ կրթեալ հայերը պէտք է իրենց լեզուին միջոցաւ ճառեն ամենուն, նոյն իսկ իրենց ամենահեռաւոր հայրենակիցներուն, և սոցա կեանքին ու մտածութեանց վրայ իրենց ոգւոյն, իրենց բարձր կրթութեան կնիքը դրոշմելու համար ամեն ջանք ի գործ դնեն. *)

Կրթեալ պոլսահայոց բարբառը, որ կը ձգնի արդէն ի միապետութիւն, փութով իր նպատակին հասցնելու շատ միջոցներ կան։

1) Արտասովոր հարուստ գրաբառէն կրնայ շատ փոխառութիւն լինիլ ներկային պիտոյից համար. այսինքն մի միայն բառարանական նիւթ և առանձին բառեր, քանզի մեռեալ լեզուի մը միւս տարրերը՝ հոլովում, խոնարհում, համաձայնութիւն, և այլն, անհնար է վերստին ի կեանք կոչել *).

2) Գրական լեզու մը մեծ ազգի մը ամեն պահանջմանցն և պիտոյից ճշգիւ պատասխանելու համար, կրնայ մասնաւոր բարբառներէ ալ քիչ մը բառեր փոխ առնուլ, ինչպէս ըրած են նաև իտալերէնն ու գերմաներէնը։

Ի վերջոյ սա ևս կուզեմ գիտել տալ թէ գրական և ժողովրդական լեզուները երբէք նոյնը—(իդանտիք)—չեն և ոչ ալ կրնան լինիլ։ Դայչ գիւղացին, որ իւր շուրջը եղողներուն հետ միայն իւր բարբառը (դիալեկտ) կը խօսի, դպրոցի, եկեղեցւոյ և ընթերցումի միջոցաւ գրական լեզուն հասկնալու և զանի գործածելու կը վարժուի։ Այսպէս կամուրջ մը շինուելով ժողովրդական և գրական լեզուաց միջև կեցած վիհին վրայ, ընդհանուր միջոց մը կը գոյանայ, որով բոլոր ազգը միրար կը հասկնայ։ Առանց դպրոցի, եկեղեցւոյ և ընթերցումի չը կայ ընդհանուր ազգային լեզու։

Ճշմարիտ է որ ընդհանուր ազգէն ընդունուած գրական լեզուն, կրթեալներուն լեզուն, կրնայ խիստ զանազան կերպիւ արտասանուիլ. օրօրինակ, վիէննացին յոյժ այլապէս կը կարդայ և կը խօսի բարձր գերմաներէնը քան գէօտինգենցին. սակայն ասի ամենևին վնաս չունի, բնաւ կարևորութիւն չունի թէ Թիֆլիսցի մը Ստամպօլի լրագիր մ'այլապէս կարդայ քան Զէյթունցի հայ մը։ Պահանջելին միայն սա է, և ասոր միայն աշխատելու է, որ ամբողջ ժողովրդին մէն մի մասերը հասկնան ամեն ինչ որ իրենց ներկայացուի։ *)

Բերլին յունիս 81 ԷՏ. ՉԱԽԱՌ

---

*) հաստատել թէ «կենդանի» է մեր գրաբարը։ Լեզուաց ընդհանուր կեանքին նկատմամբ տգիտութիւն և մեր նախնեաց պատուական լեզուին վրայ մասնաւոր համակրութիւն մը բաւականապէս կը բացատրեն այս երևոյթը։ Ծ. Բ.

*) —Եւ ինչ պէտք է ըսել այն հայ Արիստոտէլին, որ կը գրէր, անշուշտ զմեզ խնդացնելու համար, թէ՝ եթէ գրաբար թերթ մը հիմնենք, կրնայ Մասիսի չափ կարդացող ունենալ. գոնէ ինք հեղինակած չը լինէր գրաբարախառն ինքնակոչ աշխարհաբարով գործ մը, որ ճիշտ իւր լեզուին համար չը կարդացուիր... Ծ. Բ.

*)—Այսպէս զարգացած են ամեն նոր լեզուներ, և այն պարագայ թէ Կ. Պոլսոյ հայերը զաղթականութիւն մ'են, և բուն հայրենեաց հողին վրայ չեն բնակիր, ազգելք մը չէ որ Կ. Պոլսոյ հայոց քաղաքակրթութեան հետ անոնց լեզուն ալ տարածուի իրենց հեռաւոր ազգակցաց մէջ։ Ծ. Բ.

*)—Ոմանք ի նկատ առնելով այն պարագայ թէ համաձայնական կարգով աշխարհաբարը շատ կը մօտենայ գրաբարի, կը կարծեն թէ ներելի և կարելի է վերակենդանացնել մեր նախնեաց լեզուին քերականական և համաձայնական բոլոր կարգերն ու կանոնները։ Արդ, պէտք է գիտնալ թէ մեր աշխարհաբարը քաղաքակրթական արդի պիտոյից համեմատ մշակուելով, ոչ այնչափ գրաբարի, որչափ եւրոպական կենդանի լեզուաց ընդհանուր օրէնքին կը մօտենայ, որ է օրէնք վերլուծական լեզուաց։ Ուշադիր դիտողի մը համար, աշխարհաբարն այնքան ունի մեր գրաբարի համաձայնական կարգերն, որչափ ֆրանսերէնը կամ անգլիերէնը։ Անշուշտ այս պատճառաւ է որ գրաբարի հետ եւրոպական լեզու մ'ալ գիտցող անձինք լոկ գրաբար գիտցողներէն աւելի լաւ կը գրեն աշխարհաբարը։ Ծ. Բ.

*)—Բայց այս կարգի գիտնական գիտողութիւնք կրնան մեծ արժէք չունենալ այնպիսի աչաց առջև, որոց վրայ սև յօնքեր կան։ Առայժմ պէտք եղածն այս է որ ամառվան տաքերն անցնին, և ի բնէ եռանդոտ գլուխներ, որք աւելի տաքցած կրնան լինիլ, պաղին, և մինչև այն ատեն անոնց մէջ տեղ կրնայ բացուիլ քիչ մ'աւելի լուրջ մտածութեանց համար.... Ծ. Բ.

հեղինակութեանը ձեռք տալու, մասնակցել այդ ընտրութեանց, ընդունելով նոյն եղանակ ընտրութեան, որ գործ է դրվում Լիբանանի նահանգապետի նշանակվելու մէջ, ապահովելով այդ նշանակութիւնը ամեն ցանկալի գրաւականներով։ Ընդհանուր նահանգապետ այդ եղանակով նշանակվելով և յանձնարարութիւն ստանալով սուլթանից հսկել հրատարակված բարենորոգումների գործադրութեան մասին, պէտք է ունենայ հարկաւոր հեղինակութիւն և իշխանութիւն իր յանձն առած պաշտօնը իր անձնական պատասխանատուութեամբ կատարելու։

Բայց ի՞նչ ռեֆորմներ պէտք է մտցնել Հայաստանում։ Դորան „Journal d'Orient“ պատասխանում է թէ հայոց ազգը, իրաւամբ, կարծում է որ բաւական է մի առ մի թւել Հայաստանի այժմեան դրութեան մէջ տիրող չարիքների աղբիւրները, որպէս զի որոշվեն այն բարենորոգումները, որոնք պէտք է մտցնվեն իրանց հայրենիքում։

Վիեննայի լրագրի այդ յօդուածի շարունակութեան հետ մենք կը ծանօթացնենք մեր ընթերցողներին „Մշակի“ հետևեալ համարներում։

ՖՐԱՆՍԻԱ

Ֆրանսիական պարլամենտական ընտրութիւնների մինչև այժմ յայտնի եղած հետևանքները արդարացնում են վաղուց յայտնած այն ենթադրութիւնը, որ չափաւոր հանրապետական կուսակցութիւնը պէտք է յաղթէր միապետականներին և արմատականներին։ Բէլվիլի երկու շրջանների մէջ էլ ընտրված է Գամբետտա, չը նայելով նրա հակառակորդների ջանքերին։ Թէպէտ նրա ստացած ձայների մեծամասնութիւնը շատ նշանաւոր չէ, մանաւանդ Բէլվիլի երկրորդ շրջանում, որտեղ նրա հակառակորդը լրագրական աշխատակից Բէվիլիօնն է և որտեղ նրա ընտրութիւնը վիճելի է համարվում, բայց այնու ամենայնիւ Գամբետտա յաղթող է հանդիսացել։ Ընդհանրապէս ընտրված են 398 հանրապետականներ, այնպէս որ հիմիկուց հանրապետականները պատգամաւորների ապագայ ժողովում աւելի նշանաւոր մեծամասնութիւն կունենան, քան թէ առաջ ունէին։ Բացի այդ դեռ ևս 65 կրկնաքուէարկութիւններ պէտք է լինեն, որի ժամանակ երևի հանրապետականներից շատերը կընտրվեն, այնպէս որ այդ կուսակցութիւնը աւելի ոյժ կը ստանայ։ Մինչև այժմ հանրապետականները, համեմատելով նախկին ժողովի հետ, 45 աւելորդ տեղեր են ձեռք բերել։ Ակներև է ուրեմն, որ պատգամաւորների ժողովի կազմակերպութիւնը շատ քիչ է փոխվել։ Առաջվայ պատգամաւորներից ընտրված են 364 մարդ, այնպէս որ ժողովի բնաւորութիւնը անփոփոխ կը մնայ։

Պարլամենտական նոր շրջանը շատ չի փոխի Ֆրանսիական գործերի բնական ընթացքը։ Մինչև անգամ սահմանադրութեան վերաքննութիւնը հազիւ թէ դրականապէս առաջարկվի և հանրապետականների ընտրողական պրօգրամի մէջ մտցրած սենատի վերանորոգութեան հարցը երևի կը յետաձգվի մինչև այն ժամանակ, երբ սենատը մի նոր սխալ կը գործի, որի պատճառով երկիրը կարող է պահանջել նրա փոփոխութիւնը։

Ընտրութիւններից առաջ Փարիզի մէջ կատարեալ հանգստութիւն էր տիրում, միայն Բէլվիլի շրջանի մէջ շարժում էր նկատվում։ Կառավարութիւնը նախազգուշական միջոցներ գործ դրեց, որպէս զի ընտրութիւնների ազատութիւնը չը խանգարվի։

Գամբետտա հետևեալ ազդարարութեամբ դիմեց Բէլվիլի երկրորդ շրջանի ընտրողներին։ „Դիմում եմ ձեզ, յուսալով, որ դուք ազատ քուէարկութեան շնորհիւ հաւանութիւն կը տաք այն քաղաքականութեանը, որին հետևում էր ձեր հաւատարմատարը 12 տարի, ծառայելով ժողովրդին և հանրապետութեանը։ Դուք ամենքդ ինձ ճանաչում էք. ես ամբողջապէս և յաւիտեան ձեզ եմ պատկանում։ Միայն ձեզանից եմ կամենում ստանալ օրէնսդրական իրաւունքներ, որպէս զի ձեր ընտրութեամբ և ինձ տուած հեղինակութեամբ հետևեմ այն քաղաքականութեանը, որ ամրացնում է հանրապետական հիմնարկութիւնները, որ ձգտում է հասնել ժողովրդական առաջադիմութեանը և ազգային վերածնութեանը։ Առաջ, միշտ առաջ, առանց անկարգութիւնների և բռնութիւնների։ Երբէք յետ չը դառնալ։ Սրանք են իմ և ձեր նշանաբանը։ Անընդհատ աշխատենք հանրապետութեան և Ֆրանսիայի համար“։

ԱՆԳԼԻԱ

Գլադստօն ներկայումս զբաղված է մի նոր վերանորոգութեան նախագծով, որի մասին նա ակնարկեց Լօնդօնի լօրդ-մէրի ճաշկերոյթի ժամանակ և որի մասին նորեբում դարձեալ խօսեց Գրինվիչի մէջ մինիստրական ճաշի ժամանակ։ Այդ նոր վերանորոգութիւնը վերաբերվում է պարլամենտական կանօնադրութեանը։ Այդ վերանորոգութեան մասին Գլադստօն ասաց հետևեալը։ „Պարլամենտի գործունէութեան անցեալ շրջանի անցքերը մանաւանդ նշանաւոր են նրանով, որ ապացուցին մի նշանաւոր վերանորոգութեան անհրաժեշտութիւնը։ Այդ վերանորոգութիւնը պէտք է վերադարձնէ նրա նշանակութիւնը իբրև ազատութեան և կանօնաւոր օրէնսդրական մեքենայի նեցուկ։ Այդ պարտականութիւնը մենք յետաձգում ենք մինչև եկող տարի, բայց նա պահանջում է մեր բոլոր ուշադրութիւնը և աշխատանքները։ Եթէ իւրաքանչիւր օրէնսդրական յօդուածը մեզ այդքան հետաքրքրում է, ուրեմն որքան աւելի հետաքրքիր պէտք է լինի այն վերանորոգութիւնը, որ վերաբերում է օրէնսդրական ժողովին, այն օրէնսդրական ժողովին, որից օրինակ են առել բոլոր ժողովուրդները և որը ամենից շատ նպաստում է ձգտումներին դէպի ազատութիւն։“ Այդ խօսքերը աղմկալից ծափահարութիւններով ծածկվեցան։

Իրլանդական կալուածական միութեան անդամները անդադար կրկնում են, որ նրանից ոչ մի կալուածական օրէնք չի բաւականացնի և որ այժմեան կալուածական շարժման նպատակն է բոլորովին բաժանել Իրլանդիան Անգլիայից։ Դուբլինի կալուածական միութեան շաբաթական վերջին նիստի ժամանակ Սեքստօն նկատեց, որ միութեան վարդապետութեան շնորհիւ կաթօլիկական և բողոքական տոները Իրլանդիայի մէջ վերջանում են առանց արիւնհեղութեան։ Միութիւնը պէտք է երկրի կառավարութիւնը լինի։ Վերջին երկու տարիների ընթացքում, շարունակեց Սեքստօն, կալուածական միութիւնը երկու անգամ պարլամենտական դժուարութիւններ ծագեցրեց և անբաւականութիւն գցեց համայնքների և լօրդերի ժողովի մէջ։ Միութեան գանձարանը 10,993 ֆունտ ստերլինգ կամաւոր նուիրատուութիւններ են մտել, որոնցից 2,242 ֆունտ ստերլինգ ֆերմերներին օժանդակութիւն է տուած։ Կալուածական միութիւնը դադարեցրեց օրէնքների գործադրութիւնը որպէս զի նրանք փոփոխվեն արդարութեան սկզբունքի համեմատ։“

ԹՈՒՐՔԻԱ

Շաբաթ օրը Բ. Դռնէն Պատրիարքարան եկած գիր մը կը հրամայէ որ Ամեն. Խրիմեան Սրբազան և Սրուանձտեանց Գեր. Գարեգին վարդապետ վանէն անյապաղ Կ. Պօլիս կոչուին.

Լսածնուս նայելով, Բ. Դրան սոյն որոշման պատճառ եղած են՝ Կարսի Առաջնորդ Գեր. Ազուանեան Գրիգորիս եպիսկոպոսի երկու նամակներն՝ ուղղեալ առ Խրիմեան Սրբազան և առ Գարեգին վարդապետ, նամակներ, որք բռնուելով Բ. Դուռը ղրկուեր են և որոց մէջ կասկած պատճառող խօսքեր կան եղեր։

Բ. Դուռն ասկէց երկու շաբաթ առաջ սոյն հրամանը բերանացի տուած էր Պատրիարքարանի Գարու Քէհեասի Աբրահամ էֆէնտիին, և լրագիրք ոմանք ալ իմանալով հրատարակած էին, բայց Գարու Քէհեասի Աբրահամ էֆէնտին յատկապէս մեր գրասենեակը գալով՝ չեմք գիտեր ինչ տեսակ իմաստուն քաղաքականութեամբ սուտ հանած էր այդ լուրն և մեզնէ ալ խնդրած որպէս զի հերքեմք իբրև անհիմն։

(Մասիս)

ՆԱՄԱԿ ՍԻՍՏՐԻԱՑԻՑ

Տեպլից, 25 օգոստոսի

Բերլինի կօնֆէրէնցիայից յետոյ Եւրոպան ստիպեց Թիւրքիային հնազանդել կատարել իրան վրա առած պարտաւորութիւնները։ Թէև բանը սկզբում մի փոքր դանդաղ էր գնում, այնու ամենայնիւ Մօնտենեգրօյի սահմանի խնդիրը վերջացաւ, յունացն էլ վերջանալու վրա է. մնում է միայն հայոց հարցը, որ ձիշված է 61-որդ յօդուածում։

Բերլինի կօնֆէրէնցիայից սկսած համարեայ օր չէ անցել որ լրագիրների մէջ խօսակցութիւն չը լինէր յունաց և Մօնտենեգրօյի սահմանների խնդիրների մասին։ Իսկ հայոց խնդիրը, կարծես, մոռացված էր և պէսիմիստական միտքը արդէն սկսել էր իւրաքանչիւրիս սրտում տեղ բռնել. «Է՜, ինչ պէտք է լինի, ասում էինք, հայի ճակատագիրը խեղճութիւնը, նեղութիւնը և տառապանքն է, հայը անտէր է»։

Ամեն բան, որ հային ապագայում մխիթարութիւն և երջանկութիւն է խոստացել, միշտ որպէս մի ցնորք է անցել և զարմանալի չէ որ մենք մեր ապագայի վրա պեսսիմիստի հայեացք ունենք, ըստ որում իւրաքանչիւր յոյս, որ մենք ունեցել ենք ապագայում, ի զուր է անցել։ Բայց չը նայելով այդ բոլոր անաջողութիւնների, հայը ունի մի կերպ անմեղ երեխայական անփառութիւն, որ յատուկ է ամեն փոքր ազգերին. նա շատ ուրախանում է և մի տեսակ հրճուանք է զգում, երբ օտարները նրա վրա խօսում են, նրա ազգը գովում են, նրա ազգութեան առանձնայատկութիւններ են պատմում, նրան ապագայ են խոստանում։ Բայց աւաղ. ինչ օգուտ, երբ ուրախութիւնը միայն ուրախութիւն, հրճուանքը լոկ հրճուանք է մնում, և այդ իր նեղ երեխայական շրջանից չէ դուրս գալիս ու գործ չէ դառնում։

Հայ օրիորդի սէրը, որ փոքր ի շատէ ազգային պատմութիւնից տեղեակ է, անտարբեր չէ մնում հայոց ապագայի մասին և նրան աւելի զգալի է հայի խեղճութիւնը։ Արդեօք կը գայ ժամանակ երբ մենք մեր ազգի վատ դրութիւնը և խեղճութիւնը անցեալում կունենանք։

Այս իմ մի քանի տող գրելը ձեզ, յարգելի խմբագիր, պատճառ տուեց Վիեննայի «Neue Freie Presse» լրագրի, օգոստոսի 19-ի համարի մէջ տպված յօդուածը հայոց խնդրի մասին, որ ես թարգմանել տուի և ահա իսկականն էլ ձեզ եմ ուղարկում։

Հայուհի

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Իտալական թագաւորը ինքն անձամբ կը բանայ աշխարհագրական համաշխարհային ժողովը, որ շուտով տեղի կունենայ Վենեցիայում։

—Ամերիկայի Միացեալ Նահանգների նախագահ Գարֆիլդի առողջութիւնը դեռ ևս նոյն անորոշ դրութեան մէջ է։ Գնդակը չեն հանել մարմնից, որովհետև հիւանդը դեռ ևս շատ թոյլ է։ Տենդային դրութիւնը շարունակվում է։ Գարֆիլդի առողջութեան մասին տեղեկութիւն բերող հեռագիրները շատ անգամ հակասող են լինում. մի օր իմանում ենք որ նրա դրութիւնը լաւ է, միւս օր թէ դարձեալ յուսահատական է։

—Լօնդօնից գրում են որ Իրլանդիայում շարունակվում են շատ անգամ կռիւներ ժողովրդի և պօլիցիայի մէջ։

—Լօնդօնից գրում են որ «Freiheit» լրագրի դատապարտված խմբագիր Մօստի հետ շատ լաւ են վարվում բանտի մէջ։ Բացի սովորական կերակուրից, նրան ամեն օր տալիս են կաթի երկու մեծ բաժակ։ Տաժանակիր աշխատանք, որին Մօստ դատապարտված է, նրանումն է բաղկանում որ նա դերձիկութիւն է անում։ Մի խօսքով փիզիկապէս նա ծանրութիւններ չէ կրում, միայն գանգատվում է այն բանի վրա, որ նրան ընթերցանութեան համար ուրիշ գրքեր չեն տալիս, բացի կրօնական գրքերից։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ, 24 օգոստոսի։ Ամօէի, Շանհայի և Բանկօկի մէջ յայտնվեցաւ խօլերա։

ԼՕՆԴՕՆ, 24 օգոստոսի։ „Times“ լրագրին հեռագրում են Կվէտտից որ Էյիւբխան, հրաժարվելով Աբդուրախման-խանի հետ պատերազմ շարունակելուց, հրատարակեց սրբազան պատերազմ անգլիացիների դէմ։

ՓԱՐԻԶ, 24 օգոստոսի։ Կրկնաքուէարկութիւնների հետևանքը այս է. ընտրվեցան 56 հանրապետականներ, 3 ռօյալիստներ և 5 բօնապարտեաններ։ Ազգային ժողովը, չը հաշուելով կօլօնիաները, բաղկացած է. 459 հանրապետականներից, 47 բօնապարտեաններից և 41 միապետականներից։

ԵԱԼՏԱ, 22 օգոստոսի։ Պատգամաւորութիւնները նաւատորմից, օֆիցերներից և հիւրեր ժողովվելով, ուղիղ կէսօրին Նորին Բարձրութիւն դուրս եկաւ ժողովվածներին հանդիպելու։ Գեներալ-Ադմիրալը հանեց գլխարկը և զգացված ձայնով կարդաց Բարձրագոյն հրովարտակը։ Երբ յանձնեցին նրան կայսրների պատկերները, Մեծ Իշխանը խաչակնքվեց և արտասուք թափելով համբուրեց թանգագին պատկերները։ Կոմս Միլիւտին օգնեց Նորին Բարձրութեանը իր վրա հագցնել այդ ընծան։ Յետոյ Նորին Բարձրութեանը ընծաներ առաջարկվեցան իրան մօտիկ անձինքներից և գվարդիական նաւատորմի մէջ ծառայողներից։ Մաղթանքներից յետոյ, նախաճաշիկի ժամանակ Նորին Բարձրութիւնը յայտնեց իր անկեղծ ցանկութիւնը որ նաւատորմը ապագայումն էլ պատւով և փառքով շարունակէր ծառայել թագաւորին և հայրենիքին։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 24 օգոստոսի։ Պետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 96 ր. 50 կ., երկրորդ 94 ր. երրորդ 94 ր. 75 կ., չորրորդ 94 ր., ներքին առաջին 5% փոխառութեան տոմսակը արժէ 229 ր. 25 կ., երկրորդ 226 ր., արևելեան առաջին 90 ր. 87 կ., ոսկի 7 ր. 62 կ.։ Ռուսաց 1 ր. Լօնդօնի վրա արժէ 26 պէնս, ռուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա արժէ 222 մարկ, 50 պֆ., Փարիզի վրա արժէ 273 ֆրանկ, 50 սանտիմ։ Բօրսայի տրամադրութիւնը ամուր է։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ